

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. junija 1880.

Obseg: Šota sposobna za nastiljo in gnojitev. — Še enkrat o prepozni košnji. — Glicerín se priporoča za mazilo sodcev. — Da žaklji trdni ostanejo. — Gospodarske novice. — Pobirki. — Šolstvo. — Popotovanje po Bosni. (Dalje.) — Slovensko slovstvo. — Mnogovrstne novice. — Obravnave iz deželniñ zborov. — Njihova Prezvzišenost gospod dr. Andrej Gollmayr 25 let knezonadškof v Gorici. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Šota sposobna za nastiljo in gnojitev.

Spisal prof. Povše.

Sl. kmetijsko ministerstvo v svojih 12 točkah, katere razpravljajo povzdigo govedoreje in jih je družbam kmetijskim v prevdarek poslalo, našteva tudi to, da bo treba misliti na šoto kot podporno nasteljo.

Ker imamo prav mi Kranjci jako obširno močvirje, na katerem se bo posebno vsled sedaj nameravaniñ zboljšavanj mnogo šotnih odpadkov dobilo, vstrežem morda, če objavim izide razniñ poskušenj, kakoršne so se po svetu vršile s šoto.

Po Nemškem so skušali s šoto kar naravnost gnojiti zemljo, vendar so vse take poskušnje pokazale, da v tem oziru šota nima prave gnojilne vrednosti. Vsakako koristi na lahkíh peščenih zemljiščih, ker ima lastnost nategljivosti in po tem pripomore, da zemlja postane nekoliko bolj vlažna. Prav zato pa je v ilovnih zemljah naravnost škodljiva, ker uže tako preveč vlažno zemljo še bolje močvirno dela. Ko bo ljubljansko močvirje obdelano, treba bo misliti zboljšati dobroto travnikov in njiv, na katere se bodo sejale krmenske rastline. In kedo ne bo pritrdil temu, da z umnim gnojenjem bomo najhitreje pospešili naraščaj žlahnih trav.

Po Nemškem s šoto tako-le ravnaajo: Oni odločijo za 1 hektar zemlje 200 kub. metrov šote, kateri primešajo 12 kilog. apna, 400 kilog. kalijevih solí in 300 kilog. razkrojenih zmletih kostí. Vso to zmes spravijo na en kup, katerega z gnojnico prav dobro polijó. S tako zmesjo so toliko dosegli, kakor da bi bili zemljo pognojili z 250 kvintali (25.000 kilogr.) navadnega hlevskega gnoja.

Posebne vrednosti pa je šota za peščene zemlje, in sicer takrat, kedar se take zemlje gnojijo z umetnim gnojem, na pr. z zmletimi kostmi, s kalijevimi solmi itd., ker zaradi prevelike rahlosti taka zemlja nima v sebi teh raztopljenih gnojilnih snovi; šota pa jih kot primes ima, in tako zabrani, da se ne pogubijo v spodnje plasti, do katerih navadne rastline ne segajo s koreninami.

Kolike dobrote je taka gnojilna zmes, kažejo nam sledeče poskušnje.

Pridelalo se je ovsa na hektaru 16 kvintalov pri navadnem obdelovanju, pri gnojitvi z omenjeno zmesjo pa 25 kvintalov. Za nasteljo je šota prav sposobna, ker ohrani tla suha popivajoča vso scavnico v-se. Tudi

pospešuje razvitek solnitarjevih solí, kar se toliko bogateje vrší, če skrbimo, da je gnoj, obstoječ iz živinskega blata in šotnega nastilja, zmerom prav dobro, trdo poteptan in vedno z gnojnico polivan, kajti v razvitek solnitra treba je vlažnosti. Če se takemu gnoju še nekoliko kalijevih solí ali tudi pepela dodaja, še hitreje se razvija prerodovitni solnitar iz amonijakalnih solí, kakoršne se v slehernem organskem gnoju razvijajo.

Profesor Therlinger je poskušal gnojiti zemljo za krompir s takim gnojem in našel je, da je pridelal na 1 hektaru z gnojitvijo od 500 kvintalov navadnega gnoja 150 kvintalov krompirja, z gnojitvijo 500 kvintalov tlakovega gnoja (z nastilom šote namesto listja) pa 160 kvintalov; prav zdatno pa je pomnožil rodovitnost s tem, da je gnoju (živalski gnoj in šota kot nastil) pridružil še 6 kvintalov pepela, pridelal je potem 210 kvintalov krompirja. (Konec prih.)

Še enkrat o prepozni košnji.

To, kar so naši gospodarji zaradi košnje brali v zadnjem našem listu, potrjuje prof. Wilhelm tudi v „Slov. Gosp.“ tako-le:

Pogosto trobi se gospodarjem na ušesa velevažni nauk: pojdite kosit o pravem času, ne prerano, še manj pa prepozno. Vendar, kedaj je pravi čas? — Kmetovalci odgovarjajo: kedar je vreme ugodno za njo! To je uže res, a vendar ni po vsem resnično. Treba je, ako vreme le količkaj pripušča, gledati na to, kako je trava zrela. V tem smislu je kosit iti takrat najboljše, kedar je večina rastlin stopila v polno cvetje. Do te dobe je trava uže toliko dorastla, da se dobí primerno veliko sená. Toda kar je še več vredno, je pa to. V omenjenem času, ko stopijo rastline v polni cvet, imajo one v sebi največ in za živino najboljših, najložje prebavljivih tvarin, ki ostanejo v njih, ako se pokosijo. Ako pa s košnjo odlagamo, tedaj se steblovje vtrdi in v njem nabrane hranivne tvarine porabijo se za seme. Vsaka rastlina potrebuje največ tvarin in moči za napravljanje semen. Zato ima pozna in dozorela trava puhlo steblovje. Ob enem posušijo se listki, ki imajo mnogo živini jako koristnih tvarin v sebi, ter se pri pozni košnji in kesnem spravljanji sená močno izgubijo. Naposled še dozori plevel in trosi svoje seme, da tako škodljivi zárod celemu travniku vrine.

Pravijo, da pozna košnja daje veliko več sena, kakor bolj rana. To je pa le navidezno. Trda, okorna trava in steblovje se ne dá tako lepo zložiti in stis-

niti, kakor ob pravem času pospravljeno senó. Redivna vrednost poznega sena se ne dá nikakor v eno vrsto staviti z bolj rano pokošenega.

Pomisliti je še naposled na otavo. Prej ko je seno pospravljeno, več časa dobimo za otavo. Tukaj je gotovo velike koristi kolikor mogoče zgodnja košnja. Zato priporočamo kmetovalcem: idite sená kosit o pravem, kolikor mogoče ranem času.

Gospodarske skušnje.

Glicerin se priporoča za mazilo sodcev,

ki imajo na solncu biti, naj so polni ali prazni. Z glicerinom namazani sodci se obvarujejo škode in ne počijo. Glicerin ni tako drag, kakor nekateri mislijo, in potem takem priporočila vreden za sodce, ki se pošiljajo na pot.

Da žaklji trdni ostanejo,

naj se platno, iz katerega se delajo, 24 ur namaka v vodi, v kateri se je kuhala hrastova čreslovina. Vzame se v ta namen 1 kilo čreslovine na 14 litrov vode. Toliko čreslovine zadostuje za 8 metrov platna, katero se potem zmiije s čisto vodo. Čreslovina prešine niti prediva ali konopnine in jih neki naredi tako trdne kot usnje.

Gospodarske novice.

* *Za deželno razstavo v Gradci* so dosihmal nabrali 22.119 gold. darovanega denarja. Lep donesek!

* *Trtna uš (phylloxera)* se širi zmerom dalje na Ogerskem. Nedavno so zasledili, da je grof Csakyjevih vinogradov v Borzodski županiji 100 oralov pokončala. Sploh imajo na Ogerskem zdaj v 12 vinskih krajih trtno uš.

* *Goveja kuga* je sedaj v Dobaru v Dalmaciji, v ogulinskem okrogu in karlovški županiji na Hrvaškem.

* *Nasledki zaprtije ruske in rumunske meje začetkom leta 1882. za Galicijo.* Galicija je za vsako leto iz Rusije in Rumunije nakupila 80 do 100.000 goved, katere so gališki živinorejci pitali (debelili) in pitane z dobrim dobičkom naprej prodajali. Vse to bode nehalo leta 1882., ko avstrijska vlada mejo proti Rusiji in Rumuniji za vvažanje goveje živine zapre. Po takem bode res treba, na vse strani misliti, kako domačo živino-rejo povzdigniti, da prebivalcem Avstrije ne bode mesa manjkalo.

Slovstvene stvari.

Pobirki.

Spisuje Davorin Trstenjak.

6.

Bužiti, bežgati.

Gosp. prof. Erjavec piše („Letopis Matice slov.“ 1880. str. 133 in 135), da bužiti v Bolcu označuje: koruzo slačiti, bežgati pa: luščiti fižol, turščico, orehe itd.

Ti besedi ste slovanski po koreniki, a ne po obliki. Korenika tema besedama je: buk-buc, in mi imamo v srbsčini iz te korenike: bucati, derati, dreti, slov. buc-ati, z nožem dreti (Janežič), srb. raz-bučiti, zerreissen, tudi: raz-buc-ati.

To besedo nahajamo tudi v venetščini: sbusar,

Obst schälen, ker venetščina glasnika *c* in *k* spreminja v *s* (beri kakor slov. *z*), in govori: busa mesto: buca, bok, foramen. Vpliv venetščine je tudi storil, da nekateri primorski Slovenci tudi slovenski *c* kot *z* izgovarjajo, in rečejo: petiza mesto: petica. Da je v besedah: bužiti in sbusar, iskati prvotni glasnik *c*, pričuje italijanska oblika besede: sbucciar, Obst schälen, den Thieren die Haut abziehen, den Bäumen die Rinde abnehmen. Ker grkoitalsčina teme: buk-buc, ne pozna, je italska beseda morala iz venetščine v oni dobi priti, ko še venetščina glasnika *c* in *k* ni spreminjala v *s* (*z*).

Iz debla: buk-buc je slov. buc-ika, Stecknadel, ker buca, in ime ribe: buc-ika, mugil Cephalus, riba, katera buca, ima ostre zobe in ostre plavute; Venetčan jo po pravilih glasovskih svojega jezika imenuje: bos-ega, iz: buc-ika, ker mu je: $s = c$, $e = i$ (primeri: bevere iz bibere) in $k = g$.

Nahajamo še tudi v venetščini besedo, katera pričuje, da je venetščina rabila obliko: buk, in sicer: sbuzz-ega, iz: sbuc-ciga, Riss, fig. Streit, Zank.

Indogermanski (arjanski) narodi pa so iz pomenov: dreti, reissen, schinden, stvarjali poznamenovanja za: skorjo in kožo; primeri to potrjujejo:

1. Gršk. λέπος, Schale, Rinde, Hülse, iz: λέπω, lupim.

2. Gršk. δέσμα, Haut, iz: δέσω, reisse, schinde, derem.

3. Lat. cortex, sansk. krit-ti, Birkenrinde, iz: krint-âmi, dissecō, scindō, irski: cairt, cortex. Iz te korenike izvajajo vsi kritični jezikoslovci tudi anglosaksonsko hrind, novonemško po odpadlem: *h* — Rinde, in tudi: das Rind, das Rindvieh, je živinče, katerega koža (hrind, rind) se dere. Sorodno je menda staroprusko: klente, krava.

4. Škandinavski: skinn, cutis, koža, za: skind, se tudi vjema z besedo germansko: skind — schinde.

5. Staroslovansko az-no, corium detractum, najde razlago v rusk. az-ët, gähnen, klaffen, spalten, spitzen, zato ruski az-vo, stimulus, venetski asiar, scorticare. Da se ima v koreniki az, prvotni pomen zbadanja, kalanja, drétja iskati, pričujejo besedne tvarine: staroslov. az-va, ἐντόμις, incitio, Einschnitt. V latinščini imamo s prvotnim *g*, ag-o-lum, stimulus, starogorenjenemški z nazalom: ang-o, stimulus. Po istih nazorih je tudi: buccia, scorza, in pele de l'anemal co la lana.

Venetskoitalska: buccia, Rinde, Haut, Hülse, je toraj sorodnica slovenske: buča, tikev, Kürbiss, pa tudi lubanja, Schädel, primeri: golobučast, calvo capite. Buča označuje prvotno isto, kar lubina, Melone, iz korenike: lub = rub, seco, odkod tudi lub, liber, Bast. Naše je toraj: bučit, bučkati; oblike: bužit in bežgat, so venetskoitalske spake nastavše: iz busar in busgar, busegar. V besedi: bežgat se je glasnik *u* spremenil v *e*, kakor v besedah: buditi in bedeti.

Mi bi toraj v besedi: buccia nov dokaz za slovanskost starodavnih Venetov našli. Učeni francoski pisatelj grof Gobineau pa v svojem slovitem delu „Sur l'ingalité de races humaines“ z antropologičnimi in starinoslovskimi dokazi podpira naše trdenje. Tudi slavni angleški pisatelj G. Latham ima starodavne Venete za Slovane (glej njegovo knjigo: „The nationalities of Europe“ II, 416); in sami Italijani, na primer: Ciampi v svoji knjigi: „Osservazioni intorno ac moderni sistemi sulte antichité etrusche Fiorenza 1824“ dajo veljati, da so v predhistorični dobi v Italiji Slovani stanovali.

Šolstvo.

Veronauk dobi prejšnjo veljavo v šoli

vsled zaukaza ministra Konrada-Eibesfelda od 1. dne junija t. l. Minister je s tem dopolnil §. 44 šolskega in podučnega reda, ki je veleval otroke razdeliti v razrede gledé na njihovo znanje in starost. Do sedaj so ta §. tako tolmačili, da se ni gledalo na to, ali je učenec se uspešno učil veronauka ali ne. Kujasti otroci in brezverni stariši so to kmalu zapazili in zato se takošni učenci niso hoteli nič katekizma učiti in pogosto katehetom kljubovali in se rogali. To je sedaj odpravljeno. Učenec se bo moral katekizma dobro učiti tako, kakor drugih predmetov, ako bo hotel prestopiti v viši razred. Korak do boljšega!

Slovensko slovstvo.

* „*Petelinov Janez*“, spisal Jak. Aléšovec, je imé povestici, ki je kot ponatis iz „Slovenca“ prišla v posebni knjižici na svitlo in se mehko vezana dobiva po 45 krajc. s poštnino vred pri pisatelju v Ljubljani. Dogodba je vzeta prav iz naših sedanjih časov, ko pri volitvah nemčurski liberalci begajo kmete, da bi jih na svoje limance vjeli. Tak nemčurski lovec je „Petelinov Janez“, spriden dijak, ki se okoli kmetov plazi. Ker je knjižica zabavna in poučna ob enem, jej je želeli mnogo kupca.

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

Za dve uri pride se po železnici v Maglaj. Maglaj je v zadnji vojski zeló znamenit postal zarad izdajstva svojih prebivalcev, kajti pred tem mestom je bil prvi zavratni napad na avstrijske huzarje. Mesto, kjer se je ta napad izvršil, leži pol ure hodá pred samim mestom Maglajem. Dolina je na tem mestu ozka, in na obeh stranéh vzdigujejo se visoke šume, obraščene z gostim drevjem. V teh hostah skriti so bili Turki, ter so pri povratku napadli avstrijske vojake. Napravljen je pri studencu, kateri je na tem mestu, lep spominek, in studenec sam imenuje se „huzarski zdenac“. Pred Maglajem postavljen je čez Bosno lep in velik lesen most, ki se zove „most Jelačičev“.

Mesto Maglaj stoji na jako lepem kraju pod planino Ozren na treh hribih in na desni strani reke Bosne. Posebno lepa in krasna je ena džamija, pravijo, da ena najstarejih v Bosni. Prebivalcev je v Maglaju do 1500, največ mohamedancev in le nekoliko pravoslavnih, kateri imajo tudi svojo cerkev. Maglaj ima tudi staro trdnjavo, katero je leta 1789. Lavdon vzela. Tukaj smo imeli tudi kosilo okoli dveh popoldne.

Od Maglaja prišli smo za eno uro in pol na postajo Žepče, mesto v bolj neprijazni ravnini, a s posebno dobrim podnebjem. Tukaj se pridela mnogo zelenjave in družih poljskih pridelkov, in največ se prebivalci z živinorejo bavijo v celi dolini Bosne. Tudi lan so prejšnja leta sejali, al vsled zadnje vojske je vse polje še nekako zapuščeno, in tudi malo še obdelano. Blizo železniške postaje so napravljene prav lepe vojaške barake, okoli katerih se vidijo lepi vrti za zelenjavo, katere oskrbujejo in obdelujejo vojaki sami. Takih vrtov sem tudi kasneje še več videl na vojaških postajah in reči moram, da so bili tako lepo obdelani,

da se res mora priznati, da so avstrijski vojaki prvi praktični učitelji gospodarstva, posebno pa vrtnarstva v Bosni. V teh vrtih nahaja se vsaka vrsta zelenjave, mnogo tudi take, katere dosedaj v Bosni še poznali niso. Brez dvombe je to za Bošnjake jako koristno, ker oni lahko vse vidijo, kako naj se vrt obdeluje, in tudi lahko dobijo rastlin ali semen, da si morejo svoje vrte vrediti, če bi le oni bili bolj marljivi.

Od Žepča dalje proti Vranduku se kmalu dolina stisne in med neizmerno visocimi gorami, na katerih obnožji rastejo lepi orehi in bresti (Ulme), se pripelje železnica okolo 6. ure v trdnjavo Vranduk. Stara povest pravi, da beseda Vranduk izvira od besede vratnik (vrata); to je tudi verjetno, kajti ta trdnjava dela res vrata, skoz katere je mogoče potem priti v srce Bosne, v Sarajevo. Z malim številom vojakov se v tej trdnjavi lahko zapre pot celi vojski. Vsak se mora čuditi, da se v tej važni poziciji Turki niso skoro nič branili, ampak po kratkem boji zapustili trdnjavo in tako Avstrijanom vrata odprli v Sarajevo. Predno se pripelje železnica v Vranduk, nastane tmina vsled visocih gorá, katere se tukaj na levo in desno gosto poraščene vzdigujejo v zrak.

V sredini ozkega kotla leži na bregu trdnjava Vranduk, katera je od zadnje vojske še poškodovana, okolo trdnjave je nekoliko slabih in raztrganih hiš. Naprej se ne vidi družega, kakor gosto zaraščenih hribov in planin in ravno tak je tudi pogled nazaj. Zraven železnične postaje stoji mala hišica, v kateri prebiva Turčin, ki pri vsakem vlaku prišlim ptujcem prodaja črno kavo po 5 krajc. skledico za eno osobo.

Od te postaje naprej gre železnica skoro dve uri v sila ozki in tamni dolini poleg reke Bosne, dokler se ne odpre krasna ravnina, obdana z lepimi bregovi, po kateri se vije reka Bosna, kakor dolga kača. V tej, rekel bi, eni skoraj najlepših ravnin Bosanske doline, stoji mesto Zenica pod lepimi bregovi. Tukaj je konec železnice od Broda do Zenice, in tukaj se popotnik zvečer oddahne, ko se je celih 17 ur vozil iz Broda v slabih vozeh Bosanske železnice. Gnječa pa in živahnost na tej postaji je tako velika, kakor da bi človek bil v kakem velikem mestu južne železnice. Tukaj pričakuje prijatelj prijatelja, vsakdo želi videti kakega znanca iz svoje stare domovine Avstrije. Povsod se vidi le madjarski jud, kateri se ponuja popotniku, da bi ga dalje vozil v Sarajevo, ali da bi mu nesel njegove stvari v kak „hôtel“ mesta Zenice. Tako sem tudi jaz vzel juda za kažipot v Zenici, da me odpelje na pošto, s katero sem se mislil drugo jutro odpeljati v Sarajevo. Al na pošti nisem dobil več prostora, kajti s poštnim vozom se more samo 8 ljudi voziti. Poštni uradnik me nagovori, naj počakam do tretjega dne, da se odpeljem, če ne bode zopet častnikov, za katere je v prvi vrsti odredjena pošta.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Bolgarska vlada* bo skoro začela kovati lastni denar in to bakreni, sreberni in zlati. Državni proračun Bolgarije kaže 18 milijonov stroškov, od teh spada 11 milijonov gold. na armado.

* *Preseljevanje v Ameriko* se čedalje bolj množi. Po poročilih iz severne Amerike se je v Novem Jorku pretekli mesec oglasilo 55.083 naselnikov, memo tega, da se je lani istega meseca naselilo 18.325 ljudi, v vsem skupaj se je to leto v Novi Jork naselilo 135.336 oseb.

Obravnave deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

1. seja.

Po slovesni maši v stolni cerkvi se je seja pričela po 11. uri dopoludne. Nazočih je bilo 19 poslancev ustavoverne stranke, 13 pa národne; skupaj tedaj 32 v tej seji.

Deželni glavar vitez dr. Kaltenegger pozdravlja zbor v nemškem in deloma slovenskem jeziku, objavlja nado, da bodo poslanci složno delovali deželi v prid in da bo pri tem podpirala zbor tudi vlada, posebno pa gospod deželni predsednik s svojimi obilnimi skušnjami. Jako pozno sklicani zbor čaka zdaj dvojno delo, ker mu bo pregledati in potrditi tudi vse one priklade, katere je deželni odbor po Najvišem pooblastenju ali sam razpisal ali pa občinam naložiti ukazal. Finančne razmere dežele pač žalibog niso vesele, vendar je pričakovati, da bo po novi uravnavi zemljiškega davka deželi breme zelo olajšano in da bo dežela potem svojih dohodkov več mogla obrniti za-se. Breme deželnih priklad se je povišalo zato, ker je dežela morala prevzeti več opravil, katera je poprej oskrbovala država. Zbornici se bo v razpravo podalo več postav, med njimi tudi ona o napravi novih bolnišnic in da bi občine plačevale nekoliko stroškov za svoje bolnike. Močvirsko postavo bo treba premeniti posebno o določitvi ozemlja, katero spada v močvirski svet. O sirotišnici bo deželni odbor predlagal, da se zá-njo porabi še več njene denarne zaloge; podal bo tudi postavo o odkupu davščin za duhovne in cerkve, in pa postavo o uravnavi plače nižih uradnikov pri deželnem odboru. — Da se vse to dovrši, naj bi deželni zbor složen šel na delo. Če prav se poslanci med sabo ločijo v političnih nazorih, v enem so bili vendar zmirom ene misli, namreč v ljubezni in zvestobi do svojega vladarja. — Potem omenja deželni glavar sreberne poroke cesarjeve in nove vesele dogodbe, zaroke cesarjeviča Rudolfa, in tudi pozivlja zbornico k „slava“- in „hoch“-klicem, kar se z navdušenimi klici zgodi.

Zdaj poprime besedo deželni predsednik gospod Winkler in govori najprej v nemškem jeziku tako:

„Visoki deželni zbor! Ker imam častno nalogo, cesarsko vlado v tej visoki zbornici nadomestovati in danes tukaj prvič govorim, Vas, visokočastiti gospodje, kot deželne zastopnike najprej prijazno pozdravim. Še le nedavno od Nj. Veličanstva našega premilostljivega cesarja politični upravi vojvodine Kranjske na čelo postavljen, prosim Vas zagotovljenim biti, da bom svest si svoje službenske dolžnosti na deželne koristi vso svojo skrb obračal, ker me k temu priganja tudi sočutje, ki ga imam za prebivalstvo lepe dežele kranjske kot sin sosednje z njo z mnogimi blagimi vezmi tesno zvezane dežele uže od svoje mladosti. Vaše obravnave bom z živahno zanimivostjo opazoval, kakor se važni nalogi postavodajalnega zbora pristuje, in Vas bom, kedar boste želeli, kolikor mi bode v svojem delokrogu le mogoče, radovoljno podpiral. Gosp. deželnemu glavarju pa se pristrčno zahvaljujem za prijazne besede, ki mi jih je govoril.“

Potem je slovenski nadaljeval: „Vidim sicer, častita gospoda, kot zastopnik vlade pred sabo težavno nalogo, ko premišljujem, da vlada dandanašnji tu pa tam po parlamentarnih zborih neka ojstroost med strankami; kjer bi še bila, mora nastopiti preje ali pozneje zmernost; kajti na zadnje mora vendar le postava obveljati in pravica imeti svojo zmago, kar ravno cesarska vlada namerava. Potem takem

se smem nadejati, da bodem zamogel svojo, da-si težavno nalogo srečno dovršiti.“

Ta lepi govor so narodni poslanci pozdravili z živahnimi „dobro“-klici.

Deželni glavar omeni na to smrti grofa Barbota in dr. Razlaga in poslanci se v spomin žalosti vzdignejo iz svojih sedežev.

Poslanec dr. Bleiweis prosi deželnega glavarja besede, da prebere izjavo, s katero stopijo narodni poslanci v zbor.

Deželni glavar vpraša zbor, ali dovoli, da se bere izjava, in ko večina odborovala to dovoli, dr. Bleiweis bere izjavo, ki je bila v zadnjih „Novicah“ uže natisnena.

Poslanci nasprotne strani se med branjem večkrat oglasijo z „oho“-klici, deželni glavar pa po prebrani izjavi odbija z nekoliko besedami njeno očitje, da je ta zbor nepostaven (illegalen), češ, da je cesar njegove sklepe potrdil. Tudi c. kr. deželni predsednik gosp. Winkler poprime besedo in pravi (slovensko), da se vlada ne more spuščati v razpravo o postavnosti ali nepostavnosti zbora, ker so bile volitve o svojem času potrjene, srčno pa ga veseli, da so narodni poslanci došli v zbor in se hočejo vdeleževati njegovih obravnav, kar bo deželi gotovo le v prid.

Potem storé obljubo novi poslanci gg. K. Šavnik, vitez Gutmannsthal, P. Grasselli in pa vit. Vesteneck, — in za vreditelja zbora se volita vitez Savinšek in dr. Poklukar, za verifikatorja zborovih zapisnikov pa Potočnik in Dežman.

C. kr. deželni predsednik podá zboru vladno predlogo postave o stroških za službeno obravnavo taci zemljišnih pravic, ki vsled §. 6. cesarskega patenta od 5. julija 1853. leta pripadajo odkupu ali uravnavi, pa so se prekasno oglasile, — deželni glavar pa imenuje predloge deželnega odbora — poslanec na mizo položene. Po predlogu dr. Poklukarja se potem koj volijo odseki, katerim naj se te predloge v razpravo izročé. Ker so narodni poslanci v zboru v manjšini, se ve da tudi v odsekih ima nasprotna stranka večino. In tako so voljeni:

- a) v finančni odsek: dr. Vošnjak, dr. Poklukar, P. Grasselli, A. Navratil, Dežman, vitez Gutmannsthal, dr. Schrey, vitez Vesteneck, Savinšek, dr. Schaffer, Lukman;
- b) v gospodarski odsek: O. Detela, Potočnik, Pakiž, Dežman, Deu, Taufferer, Gariboldi, Vesteneck;
- c) v poročilski odsek: Klun, Svetec, Robič, Gutmannsthal, Thurn, Deu, Apfaltrern;
- d) v peticijski odsek: dr. Zarnik, Lavrenčič, Dreo, Lašan, Taufferer.

Prva seja je bila s tem končana.

V 2. seji dne 14. t. m., objavi deželni glavar dopis c. k. deželnega predsedstva, po katerem bode za stran priklad treba nekaterih prememb vsled uravnave zemljiškega davka, — mnogo peticij izroči dotičnim odsekom in naznani, da je deželni odbor v podporo po toči poškodovanim Dolenjcem 1500 gl. poslal deželnemu predsedstvu; gosp. deželni predsednik Winkler pa dodaja temu naznanilu, da je od ostankov nabranega milodarnoga denarja 600 gold. poslal Dolenjcem, vrh tega pa poškodovance še živo priporočal milosti c. k. ministerstva.

Volitve deželnih poslancev g. Petra Grasselli-a, viteza Ludv. Gutmannsthal-a in viteza Jul. Vesteneck-a se potrdé brez razgovora.

Nekatere deželno-odborne predloge se izročé dotičnim odsekom. Potem je deželni zbor pritrdil prošnji,

da občina Ajdovica v trebanjskem sodniškem okraji pride pod sodniški okraj žužemberški izvzemši nekatere dele te občine. — Gledé merčinstva za vino v vipavski dolini, katero zadevo je posl. Lavrenčič temeljito in živo priporočal, je deželni odbor sklenil sledeče: 1. Občinam Budanje, Erzelj, Goče, Lože, Planina, Podraga, Slap, Sturija, Ustja, Šentvid, Vrabče, Vipava in Col se dovoli, da pobirajo povekšano takso 10 soldov od hektolitra, ki je v navadi pod imenom „merčinstvo“, in katero ima kupec za mero iz prve roke in pa na debelo, to je, najmanj od 60 litrov kupljenega vina ali mošta, plačati občinski blagajnici one občine, v kateri je vino kupil, in sicer 1 sold za vsacih 10 litrov. 2) Deželnemu odboru se naroča pridobiti temu sklepu cesarjevo potrjenje.

Potem dovoli deželni odbor filharmoničnemu društvu za l. 1880., 1881. in 1882. po 300 gold. podpore, slikarici Idi Künlovi 100 gold. podpore, siroti Mariji Zapletovi miloščino za 3 leta po 31 gold. 50 kr., za napravo parne brizgalnice za požarno stražo donesek 300 gold., — v podporo ubogim novomeškim gimnazijskim dijakom 250 gold. za l. 1880. in 250 goldinarjev za l. 1881., v podporo ubogim kočevskim dijakom po 100 gold. za l. 1880. in 1881., — nekatere druge prošnje za podporo slušateljev na dunajski viši kmetijski šoli, gozdarski v Križevcih, živinozdravniški dunajski in rudarski v Ljubnem se niso vslišale, — podpornemu društvu modroslovcev in azildruštvu na dunajskem vseučilišču se dovolite za l. 1881. podpora po 30 gold., — prošnji pomočnih učiteljev Jan. Gajgarja in Matija Hiti-a za pokojnino se ne vslišite, neki učiteljski vdovi pa enkrat za vselej dovoli 100 gld. iz učiteljskega pokojninskega zaklada.

Deželni zbor goriški.

Začel se je naš deželni zbor 8. dne t. m. s peto sv. mašo in navadnimi formalnostmi. Govor deželnega glavarja (ki ni govoril samo po italijanski, *) temuč tudi slovenski, kakor prejšnjih let) nima nič pomenljivega. „Soča“ piše, da je bil mrtev, zamolkel, mrzel. Spominjal se je glavar obeh poslancev, ki sta se poslanstvu odpovedala, p. n. gg. Winklerja in Pino-ta. — Popoldne tisti dan je bila II. seja, v kateri so se volili 3 odseki: pravni, finančni in peticijski. Vlada je pripravila en sam predlog zadevajoč §. 57. dež. postave od 6. maja 1870. Določiti se ima namreč, koliko naj bi pripomogel deželni zalog k stroškom za ustanovitev in vzdrževanje ljudskih šol. Izročen je ta predlog pravnemu odseku. Bistveni zapopadek vladinega predloga je, naj bi okrajni zalogi ne plačavali več ko 30 odstotkov, ostale stroške naj zalaga dežela. — III. seja je bila v petek, 11. junija popoldne. Vladin predlog zastonj doneskov deželnega zalog k stroškom šolskih okrajev se je izročil po nasvetu pravnega odseka deželnemu odboru, da poprej poizvé, česar treba. Dalje prihodnjič. — Občinstvu je malo mar za zbor. Začetne seje se je udeležilo kakih 20—30 oseb, popoldne pa ni bilo nobenega poslušalca v dvorani.

Deželni zbor štajarski.

V Gradci je deželni glavar Blagotinšek Kaisersfeld nenavadno malo besed našel pri odprtiji deželnega zbora. Menda mu je srce prežalostno bilo o razpadu nemškega ustavaštva. Prav tiho so tudi odobrili volitev narodnih

*) Ne vem, kak namen so imeli tisti, ki so po liberalnih časnikih telegrafično raztrobili, da je gosp. glavar dr. Pajer vitez Monriva samo v italijanskem jeziku govoril.

Pis.

poslancev dr. Radaja in gosp. Fluherja; nihče ni besedice črnil, kajti dokazane so bile laži, katere so mariborski in slovensko-bistriški nemčurji zoper veljavo teh volitev prežvekovali dve leti. Gospodarili so ustavoverci tako, da se bodo neki deželne priklade za leto 1881. povikšale od 38 na 44 odstotkov.

Česki deželni zbor.

Českemu deželnemu zboru je v obravnavo izročena vladna predloga o preuredbi volilnega reda, ki se tiče skupine velikih posestnikov. V poročanje je bila ta predloga izročena odseku 21 udov.

Moravski deželni zbor.

Deželni glavar je v prvi seji zboru predstavil novega ces. namestnika viteza Kallino. „Politik“ poroča, da prvokrat od leta 1874. se je danes zopet slišal dalji govor ces. namestnika v gladkem in lepem českem jeziku. To je prav dober vtisek naredilo na poslance, katere je prejšnji namestnik zmerom le odpravil s 3 navadnimi besedami: „Vitám Vas, pánové“.

Deželni zbor dalmatinski.

V prvi seji je baron Rodić pohvalil žrtovalnost Dalmatincev o času zasedanja Bosne in Hercegovine. Vlada je skrbela od onega časa, ko je zadnjikrat deželni zbor zboroval, za primerno vzgojo v šolah; ona je ukazala, da se ima v učiteljskih pripravniških uvesti srbsko-hrvatski učni jezik, in tako je ustregla željam deželnega zbora. Isto tako je ukazala, da se kot učni jezik uvede srbsko-hrvatski v Spljetske srednje šole.

Deželni zbor salcburški.

Ustavoverna manjšina poslancev se kuja in ni prišla v zbor. Poslanec Lienbacher je stavil predlog, naj se spremení opravični deželozborni red tako, da deželni glavar nikoli ne sme glasovati. O tem je zdaj pravda med liberalnim deželnim glavarjem in pa večino zborovo.

Spominski listi.

Njihova Prevzvišenost

gospod dr. Andrej Gollmayr

25 let kneznadškof v Gorici.

I.

Slavni dan za nadškofijo goriško in za vso goriško cerkveno provincijo bo dan XXIV. junija 1880. Tisti dan bo 25. obletnica sloveče intronizacije našega prečastitega kneza-nadškofa Andreja v goriški prvostolnici — pravi hčeri staroslavne bazilike oglejske.

Pet in dvajset let! — in zdi se mi, kakor da bi se to velepomembno sveto opravilo bilo vršilo včeraj. Čim bolj se bliža sreberna obletnica, tem živeje mi je vse, kar je pred 25 leti bilo in se godilo; tem natančneje se spominjam vseh oseb in prizorov, vseh dejanj in okoliščin tedanje dobe. — Začnem naj v Ljubljani; „et meminisse juvat“, če ne za nas starše, pa za mlajše bralce „Novic“, sosebnost goriške. Kot (18. nov. 1854.) novoimenovani in 23. marcija 1855. l. v Rimu potrjeni nadškof prišli so dr. Andrej Gollmayr — bivši ministerstveni svetovavec — z Dunaja k posvečbi v Ljubljano 1. junija 1855. l. Želeli so posvečeni biti v glavnem mestu domače dežele, po knezu škofu Antonu

Alojziju Wolfu, staremu svojem zavetniku in prijatelju. Asistovat sta prišla škof poreški Anton Pleteani, Goričan, in tržaški dr. Jernej Legat, Kranjec. Goriški poslanci, ki so se šli novemu svojemu nadpastirju v Ljubljano poklonit, bili so: načelnik deputacije, rajniški prošt baron Augustin Codelli, kapiteljski vikar; prvostolni kapiteljski dekan Jan. Mozetič; mestni župan (sedanji mestni starešina in predsednik katoliškega društva) g. dr. Karol Doliak; g. Aleksander Claricini, tisti čas tajnik, pozneje svetovavec c. kr. okrožne sodnije in mestni župan, zdaj v pokoju; rajniški J. Dom. Dellabona, oče sedanjega škofa tridentinskega, in privatni duhovnik, sedanji častni kanonik g. J. Dottori. Konsekracija je bila na Sv. Trojico, 3. junija, in drugi dan po pontifikalni maši ljubljanskega škofa so prejeli novi nadškof „pallium“. Oba dni je bil v škofiji slavnosten obed za več kot 50 oseb, v nedeljo za načelnike in odličnike, v ponedeljek pa za duhovščino, ki je bila kakor vsa Ljubljana za veličastnega kneza metropolita vsa vneta. Naslednji četrtek — praznik sv. R. Telesa — so imeli knez-nadškof Gollmayr procesijo, kar si je štela Ljubljana v posebno čast. S tem je bil veselih dni ljubljanskih konec. Sv. Antona dan, 13. junija, ob 5 $\frac{1}{2}$ uri zjutraj, je naznanjalo zvonjenje po vsi Ljubljani odhod prečastitega prvostolnika, čigar potovanje v Trst je bilo triumfu podobno. *) Do Vrhniške sta spremila novoposvečenca ljubljanski knezo-škof in nepozabljivi rajniški kanonik Jan. Novak. Druga postaja, kjer so prečastitljivega popotnika odlično častili, bila je Postojna; zbralo se je bilo tam 16 duhovnikov — brez druge gospode. Med duhovniki je bilo 7 nekdanjih nadškofovih učencev. (Knez-nadškof dr. Gollmayr so bili namreč nekdanj profesor dogmatike v Ljubljani). In tako je šlo dalje do Trsta; kjer koli so se knez kaj mudili, našli so množico častivcev. V Trstu je sprejel metropolita škof z duhovščino. Odhod iz Trsta je bil odločen za ponedeljek 18. junija; in to je tisti novo dobo zaznamujoči dan, ko so imeli novi naš viši pastir svoj slaven vhod v prvostolno Gorico, katere niso menda od tistega časa več videli, ko so hodili — kot namestništveni (tisti čas — „gubérnijski“) svetovavec in referent v cerkvenih in šolskih zadevah — šole nadzorovat.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 13. junija. — Sveti Anton! To je bila ena naših starih, imenitnih mestnih „šager“; letos pa ne vidim nič naprav za ples pod milim nebom. Tudi šagre „pod Grapo“ ni bilo. Tedaj je vendar res, kar je „Soča“ ni davno povedala, da so taki plesi prepovedani. Namestuje pa menda vse skup vsako nedeljo ples v gostilnici „Europa“. Vse en vrag je. Po vaseh ni še slišati, da bi bili „somenji“ nehali. Pišem pa o teh rečeh, ker so za našo deželo karakteristične in spadajo tedaj v področje goriškega kronista. — O deželnem zboru se nahaja poročilo na drugem mestu; tako tudi začetek popisa naprav in slavnosti o priliki petindvajsetletnice Njihove ekscelencije našega preč. kneza-nadškofa dr. Andreja Gollmayr-ja. — Tukaj naj še povem, da je polje pri nas krasno, sadje vse polno in gre češenj čuda veliko na Dunaj in sploh v severne kraje. Tako tudi krompirja, katerega kvintal (100 kil.) se prodaja po 5 gld. (pred nekimi dnevi še po 7 gold.). In „božje živalice“ — sviloprejk — so se tudi dobro obnesle letos.

*) Železnice še ni bilo tisti čas.

Pšenične galête kilo se kupuje po 1 gold. 50 soldov; in to ni preveč. Vreme je spremenljivo, pa polju ugodno. Dežja smo imeli vendar enkrat zadosti, da je zemlja premočena in da so se studenci napojili. Pa, da ne končam z „vremenom“, naj naznam, da bomo imeli 16. dne t. m. spet volitev deželnega poslanca, in sicer na mesto g. namestnika barona Pino-ta. Volili si bodo novega zastopnika laški trgi Grad, Červinjan in Tržič (v Červinjanu).

Iz Trsta 10. junija. — Kako visoko se ceni in priznava važnost našega „slovanskega delavcem namenjenega podpornega društva“, temu je očitno dokaz to, da v občni zbor 5. dne t. m. je došlo 160 udov. Tudi vleceni naš rodoljub gosp. Nabergoj je počastil zbor s svojo nazočnostjo. Predsednik gosp. Ivan Dolinar je z lepim ogovorom pričel zborovanje, povdarja srečno prestane težave pri ustanovitvi tega društva in njega veliko korist za naše ljudi. Tajnik je poročal o sedanjem delovanju tega društva, ki šteje uže nad 200 udov, blagajnik pa o društvenem imetju. Pri volitvi odbora je bil neutrudljivi rodoljub gosp. Ivan Dolinar z veliko večino glasov zopet za predsednika izvoljen, — volitev odborikov pa se ni mogla izvršiti, ker voljeni niso dobili one večine glasov, ki jih pravila zahtevajo, — al pravila so po mojem mnenju prestrogo osnovana in potrebujejo preuredbe. Silna težava je, dve tretjini društvenikov dobiti v zbor, da potem še le more sklepati o premembni pravil! V pravilno sklicani zbor naj jih pride, kolikor koli, al izmed pričujočih morate dve tretjini za premembo kakega š. glasovati. To je vse kaj družega in ne bo nikoli oviralo sklepnih zborov. Tudi to, da odborik mora imeti dve tretjini glasov, je preostro; — zakaj ne zadostuje relativna večina?

Iz Celovca 13. jun. — Vendar smo Slovenci predvčeranjim dobili zopet narodnega poslanca: iskrenega borilca za narodne naše pravice, preč. gosp. prof. Andreja Einspielerja, ki je bil v Velikovci izvoljen od 90 volilcev z 69 glasovi. Nasprotni njegov kandidat, liberalec in grajščak g. Josip Rainer, ki je iz Tirolov privandral k nam, je dobil 20 glasov, odpadnik naš Meierhofer celega enega. Kakor je radost naroda slovenskega velika, taka je poparjenost nemčurjev. Živili tedaj narodni volilci! Slava gospodu poslancu!

Novomesto 9. junija. (*Grozna toča*) je v nedeljo 6. dne t. m. ob 12. uri dopoldne okolico našega mesta pobila, kateri je le enaka bila una od 19. julija 1873. Toča, nekatera debela ko kurja jajca, je v taki množini podala, da je v 27 minutah vso zemljo z ledom pokrila. Ta strašanska nevihta je poškodovala 14 davkovskih občin več ali manj, in sicer občino Globodol, Golobinjek, Gorenjo Stražo, Prečno, Bršlin, Dolenji Vrh, Židanjo Vas, Češnico, Šentpeter, Herinjo Vas, Zalovec, Družinsko Vas in pa Tomažjo Vas. Po svojih dobrih vinih znana vinska Gerčečja gorica je tako popolno vničena, kot leta 1873. in treba bode ondi ngrade na novo nasaditi; tudi ngradi Tržke gore, gorice pri Beli Cerкви, Novi Straži in Prečni so ali na pol ali popolno pokončane. — Ozimina, ki je tako lepo stala, kakor uže mnogo let poprej ne, je popolno vničena. Škoda po tej toči poljskim sadežem prizadeta, pa presega ono od 19. julija 1873. l. zato, ker takrat je bila ozimina, mrvica in detelja uže pospravljena, zdaj pa je vse to pokončano. Ljudje nimajo celó nobenega živeža in tudi semena za prihodnjo zimsko setev ne. — Mali kmetje večidel z veliko družino obdarovani, in kajzarji so si morali uže vso pomlad živeža kupovati in so vselega srca pričakovali obilnih poljskih pridelkov, pa tudi vinogradi so jim obetali dohodkov in zato so na-nje

denarja na posodo jemali. Vsi ti sedaj lakoto trpé in jo morajo trpeti zato, ker jim nihče ne more na pomoč priti. Da! celó premožnejše kmetovalce navdaja skrb s pogledom na prihodnost, ker te male zaloge, ki jih še imajo, bodo kmalu povžite, denarja pa jim manjka, da bi kupili, kar družina in živina potrebuje. Nesrečni prebivalci imenovanih pokrajin so nesrečo l. 1873. možato trpeli; oni niso rok križem držali, ampak marljivo so delali in vse storili, zboljšati si svoj stan, a vendar niso do tega prišli, zato, ker od leta 1873. so se toča, slana in druge uime ponavljale, zato so zdaj vsi obupani in si ne vedó sveta. — V takih nesrečah bode pač težko človeka najti, ki bi ko drugi Job nepotrto prenašal take hude udarce. Nesrečneži tedaj po pravici pričakujejo, da jim dežela in vlada na pomoč pridete! *)

Iz Ljubljane. — V soboto je zopet očitna seja deželnega zbora, v katerem doide v obravnavo in sklepanje mnogo predlog, ki so jih rešili dotični odseki.

— V znamenje zaupanja in zahvalnosti je občina v Št. Vidu na Dolenjskem ministra grofa Taaffe-a, c. kr. deželnega predsednika Winklerja in pa grofa Hohenwarta izvolila za častne občane, — občina v Borovnici pa grofa Taaffe-a, c. kr. deželnega predsednika Winklerja in pa deželnega in državnega poslanca gosp. Kluna.

— (Iz seje družbe kmetijske 6. dne t. m.) je „Novicam“ došlo sledeče poročilo: Vsled dopisa sl. deželnega odbora razpravljalo se je z ozirom na napravo novih zemljiških bukev vprašanje, čegava je zemlja, na kateri stoji tukajšnji šolski botaniški vrt; končna rešitev tega vprašanja izročila se bode prihodnjemu občnemu zboru družbe kmetijske. — Na prošnjo vodstva ljudske šole Premške se dovoli darek za pokončevanje škodljivih mrčesov pridni šolski mladini in pa 10 Gutmansthalovih knjižic „Mali sadjerejec“ in 5 Schnejdovih „Glavna vodila“. — Prošnja gospodarja Jožefa Zelka iz Male Pristave za podporo o pridnem zasajevanju gozdnega drevja (okoli 13.100 zasajenih dreves) se izroči c. k. gosp. deželnemu gozdnemu nadzorniku s prošnjo, naj ogleda zasadbo, da potem družba kmetijska na podlagi nadzornikovega poročila od sl. poljedelskega ministerstva more za Zelka prositi podpore. — Po podružnici bohinjski družbi kmetijski izročeno poročilo gosp. Tomaža Hitza, sirarskega učitelja, o poučnem delevanju v Bohinji lansko leto izroči se sl. poljedelskemu ministerstvu. — Poročilo podružnice rateške in boštajnske o stanju letošnje letine se na znanje vzame. — Vabilo štajarske konjerejske družbe, naj bi tudi družba kmetijska kranjska se udeležila dželne kmetijske razstave, ki bode letos septembra meseca v Gradci, se je izročilo konjerejskemu odseku. — Čebelarju Jan. Habjanu iz Rudniške fare se je vsled prošnje njegove izročil zadnji panj s premakljivimi satniki, ki ga je družbini odbor še imel. — Vabilo „avstrijskega sadjerejskega društva“, ki se na Dunaji snuje, je bilo sadjerejskemu odseku v poročanje izročeno. — O stroških tiska nove slovenske vinorejske knjige se nadaljujejo potrebne poizvedbe. — Za blagodušni novi dar 25 gold., ki ga je družbi v podporo poslal gosp. vitez Schneid, se velečenjenemu udu izreka topla zahvala. — Za ude družbe kmetijske so bili izvoljeni: gosp. Jan. Špilar, župan in trgovec, in pa gosp. Matej Medica, posestnik, oba v Št. Petru, gosp. dr. Gustav Mauer, grajščak v Tarični Vasi, g. Ludevik Chladek, oskrbnik Impolske grajščine, gosp.

*) Huda ura te nedelje zadela je, kakor „Slov. Gosp.“ in „Obzor“ poročata, več krajev na spodnjem štajarskem in Hrvatskem.

Vincenci Smola, grajščak v Grmu, gosp. Artur Mühl-eisen, posestnik in trgovec v Ljubljani, gosp. Josip Lukman, posestnik in trgovec v Ljubljani, gosp. Andrej Ramovš, župnik v Svibnem, gosp. Jan. Dolinar, župnik v Dolu, gosp. Jan. Sušnik, kaplan v Ratečah, gosp. Franc Juvančič, župan v Ratečah in gosp. Gašpar Gašperin, učitelj v Ratečah.

— (Iz seje mestnega odbora 11. dne t. m.) Po smrti g. Denkel-na izpraznjena služba blagajničnega kontrolorja je bila gosp. Vojtehu Valenti zarad njegove posebne sposobnosti brez razpisa podeljena, poleg tega pa sklenjeno, da se izpraznjena služba oficijala razpiše; — dozdačasni mestni tesarski mojster gosp. Miha Anžič je za stanovitnega potrjen; — na dr. Keesbacherjevo interpelacijo, kaj hoče županstvo ukreniti, da se odpravi deželna bolnišna podružnica na spodnjih Poljanah, za kozave in druge enake bolnike namenjena, ker zavoljo slabo ograjenega vrta te hiše bližnji otroci z bolniki lahko v dotiko pridejo? je gosp. župan odgovoril, da se zarad tega obrne do deželnega odbora, ki pa je — kolikor je nam znano — bil zeló vesel, da je pred nekimi leti vsaj to hišo za podružnico dobil in to na najugodnejšem koncu celega mesta, katera le temeljite poprave potrebuje. — Na interpelacijo g. Regalija, zakaj še po mestu ni konca ni kraja neprenehane zvonjenja oglarjev, ki edini imajo — ne vemo, zakaj — privilegij, meščane glušiti s svojimi zvonci, je odgovoril župan, da do 15. dne t. m. so dobili oglarji ukaz, da znajdejo drugačne oklice za svojo kupčijo. — Gospod Regali povdarja dalje nujno potrebo, da se razširijo sila ozke „Rožne ulice“ poleg Št. Jakobškega farovža; gospod župan obljubi v tej zadevi nemudoma v dogovor stopiti s ces. finančno oblastnijo.

— „Matici slov.“ je gosp. Ivan Hribar, glavni zastopnik banke „Slavije“, izročil 100 gld., ki jih je narodna banka darovala našemu literarnemu društvu. Predsedstvo „Matice“ se je pismeno zahvalilo gosp. Hribarju in ga prosilo, naj častitemu vodstvu objavi iskreno zahvalo za velikodušni dar.

— (Novi odbor ljublj. čitalnice), pri izvanrednem občnem zboru v nedeljo voljen, je zdaj sestavljen iz sledečih gospodov: Dr. Jan. Bleiweis, dr. K. Bleiweis, dr. J. Zupanec, M. Pakič, J. Hribar, J. Pfeifer, Fr. Ravnikar, Fr. Kadilnik, dr. Moše, L. Robič, A. Jeločnik, M. Kreč, V. Valenta, S. Nolli, J. Oblak ali pa g. Štor, ki sta dobila enako glasov. Volitve se je vdeležilo 34 udov.

— (Zahvala.) „Narodna šola“, društvo v podporo revnim šolam in učiteljem, je sprejela od velezaslužne banke „Slavije“ 100 gold. v dar. Za to blagodušno podporo izreka najtoplejšo zahvalo odbor.

— Ker se goveja kuga na Hrvatskem in v vojaški granici čedalje bolj širi, je naša deželna vlada ukazala, vso mejo proti kužni deželi zaprta.

— (Poziv.) Zagrebačka društva „Sokol“, „Kolo“ in morebiti tudi Sisačka „Danica“ nameravajo priti v nedeljo 27. dne t. m. v Ljubljano. Tù ostanejo čez noč. Pondeljek 28. dne t. m. se odpeljejo v Bled, da ogledajo kinč naše dežele. Podajati predragim našim gostom v Ljubljani kolikor moči zabave, je nalog odboru, kateri se je v ta namen ustanovil in sestavil sledeči program:

Slovesni sprejem ob 9½ uri dopoldne. Narodna naša društva pričakujejo z godbo na kolodvoru južne železnice došla hrvatska društva. Po slovesnem pozdravu odhod po dunajski cesti v čitalnico, kjer se hranijo zastave. Gospodje si ogledajo potem mesto, Tivoli itd. Ob 1. uri je skupni obed v čitalnični restavraciji. Po-

poldne ob 4. uri je javna telovadba hrvatskega in ljubljanskega „Sokola“ pri Kozlerju. Ob 8. uri zvečer vrši se na čitalničnem vrtu pevska veselica, pri kateri sodelujeta „Kolo“ in čitalnični moški zbor. Pri vseh teh veselicah sodeluje godba.

Odbor pozivlja najuljudneje častito ljubljansko občinstvo, naj blagovoli udeležiti se v mnogobrojnem številu teh veselic in podpirati odbor dejansko, posebno pri oskrbovanju prenočišč za hrvatske rodoljube.

Odbor.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Presvitli cesar je po svojem potovanju na Českem in Moravskem zopet na Dunaj. Kakor na Českem, tako je bil tudi na Moravskem povsod s znamenji navdušene udanosti sprejet. Velike pomembe pa je cesar svojemu potovanju dal politiško značajko. Na Moravskem je namreč cesar opazil še večji razpor med narodnima strankama, kakor na Českem. Ko je sprejel deputacijo moravskega plemstva, jej je toplo priporočal, naj — kar je prav naravna naloga deželnemu plemstvu — plemstvo dela na pomirjenju obeh narodnosti.

— Govori se, da po dovršenih deželnih zborih nastopi grof Taaffe dalji dopust in da ga med tem bode nadomestoval minister bar. Conrad, minister Pražak pa ministra Stremayra.

— 14. dne t. m. je bila pogodba med avstrijsko in srbsko vlado zaradi železnice izgotovljena.

— Delegaciji boste oktobra meseca zborovali v Budapeštu, novembra meseca pa se zopet prične državni zbor.

Česko. Iz Prage. — Vlada je deželnemu zboru predložila neko premembo volilnega reda v velikem posestvu, ki je dozda v deželni zbor volil 70 poslancev tako, da je fideikomisarsko plemstvo volilo 16 poslancev, drugi veliki posestniki pa so jih volili 54 v deželni zbor; uni volijo zmerom konservativno, ti pa večinoma liberalno. To je krivo, da večina českega deželnega zbora, čeravno je v česki deželi le ena tretjina Nemcev, je nemška. Vladna predloga o premembi volilnega reda meri tedaj na to, da bi konservativni (narodni) stranki obila zagotovljena večina. Zoper ta namen pa Herbstovo glasilo „Neue fr. Presse“ strasansko divja in ker ima Herbstova stranka zdaj še večino v deželnem zboru, ne bode dopustila nobene premembe volitev na Českem. Kaj pa potem?

Moravsko. Iz Brna. — Kako zagrizeni sovražniki ravnopravnosti so tukajšnji Nemci, kaže se zopet prav očitno v tem, da nemčurski mestni zastop je odbil željo slovanskih odbornikov, naj bi tudi v Brni, kakor je to bilo v Pragi, cesarja nagovarjali v nemškem in českem jeziku, in da bi vsaj en slavlolik se naredil z napisom v českem jeziku.

Galicija. Iz Lvova. — Cesar pride s cesarjevičem v Lvov, in se bode v Galiciji kakih 10 dni mudil.

Hrvatsko. Iz Zagreba. — Deželni zbor zboruje in on, kakor tudi ogerski zbor, ima zdaj potrditi novo pogodbo z Ogersko. Težkega srca bo na to delo šel in ga menda tudi izvršil z ozirom na to, da se Hrvatoma obeta toliko zaželeno zedinjenje vojne granice s civilnim Hrvatskim, kajti v tem leži narodni, duševni in materijelni povišek Hrvatske. Le pogled na to veliko korist more nagniti večino deželnega zbora na to, da vgrizne v kiselo jabelko nove pogodbe z Oger-

sko, katera Hrvatoma v finančnih zadevah komaj toliko pušča, da morajo sopsti (le 45 odstotkov bruto dohodkov deželnih jim Ogri puščajo za notranjo deželno upravo!), in Hrvatsko v taki odvisnosti priklepa na Ogersko, da še na svoj lastni račun dolga delati ne sme. Novi ban grof Pejačević sam, ki je pripomogel, da se je dognala ta nova pogodba, katera je uže tretja o 12 letih, čuti bremena, ki jih po njej na-se vzamejo potrpežljivi zastopniki trojedne kraljevine. Le en glas hude nevolje po celi deželi pa dela okrožnica, v kateri ogerski finančni minister David naklada finančnim uradnikom na Hrvatskem znanje magjarskega jezika. Upravičeni upor Hrvatov se bode težko z lepa rešil, kajti odgovor bana saborski deputaciji jih ne bode pomiril. Kar je nemčur v Avstriji, to je magjaron v Ogerski: gospodovati hoče „par nobile fratrum“.

Nemčija. — Zoper oderuhe na Nemškem so proglasili ostro postavo. Kdor se pregreši zoper njo, bo kaznovan z zaporem v ječo do 6 mesecev in ob enem z globo do 1500 gold. Hujši grešniki bodo kaznovani celó do 12 mesecev ječe in 3000 gold. globe ter zgubijo državljanske pravice. Takošne postave je tudi pri nas uže krvavo treba.

Rim. — Papež so baje sklenili, nemškim katoličanom pa tudi celemu svetu razodeti, zakaj ni bilo mogoče s krutim in zavrattim deloma zaslepljenim lutrovcem Bismarkom pogoditi se!

Iz Bosne. — Za škorbutom, hudo bolezen, boleha toliko naših vojakov, da se bodo morali prav kmalu vrniti v domovino (Avstrijo), sicer jih pomrje veliko. Vreme, službine težave in jedila skupno delajo bolehanje.

Iz Arabije. — Grozna revolucija je nastala tukaj zoper sultana. Vsa dežela je na nogah in se hoče otresti podloštva turškega. Za Turčijo je ta upor tem bolj nevaren, ker denarnih in drugih pomočkov manjka zatreti revolucijo, ki utegne povod dati propadu celega turškega gospodarstva.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 15. junija.

Tukajšnji uradni časnik „Wiener Zeitg.“ naznanja imenovanje dr. Tonklija za deželnega glavarja-namestnika goriškega.

Listnica vredništva. Mnogo dopisov smo morali za to pot odložiti.

Popravek. V članku zadnjih „Novic“: „Čisti dohodek davku podvrženih zemljišč v Avstriji po novi vcenitvi na 3. strani v 3. vrsti naj namesto: „od čistega na 30 milijonov gold. celi Avstriji itd.“ se bere: „od čistega na 183 milijonov 298580 gold. celi Avstriji itd.“

Žitna cena

v Ljubljani 9. junija 1880.

Hektoliter: pšenice domače 10 gold. 24 kr. — banaška 11 gold. 27 kr. — turšice 6 gold. 66 kr. — soršice 8 gold. 50 kr. — rži 7 gold. 15 kr. — ječmena 5 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 39 kr. — ajde 5 gold. 51 kr. — ovsa 3 gold. 71 kr. — Krompir 3 gold. 40 kr. 100 kilogramov.